

відносно нова практика державотворення, яка перш за все має проявити себе в напрацюванні дієвої законодавчої бази.

1. *Бориславська О.* Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні: проблеми реалізації / *О. Бориславська // Вісник Львівського ун-ту. – Серія юридична. – 2004. – Вип. 39. – 245 с.* 2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 27.05.1997 // Урядовий кур'єр. – 1997. – № 107–108. – С. 11–20. 3. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» від 15 липня 1997 року N 452/97-ВР // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1997. – № 38. – 249 с. 4. *Іщенко О.* Актуальні питання розвитку місцевого самоврядування на сучасному етапі / *О. Іщенко // Вісник НАДУ. – 2004. – № 3. – С. 353–356.* 5. *Європейська Хартія про місцеве самоврядування // Місцева та*

регіональне самоврядування України. – Вип. 1–2 (6–7). – К., 1994. – 185 с. 6. *Комашко М.* Особливості взаємовідносин між органами місцевого самоврядування та місцевими державними організаціями: засади наукового тлумачення / *М. Комашко // Адміністративне право. – 2003. – № 10. – 118 с.* 7. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // ВВР України. – 1996. – № 30. 8. *Кравченко В.* Територіальний устрій та місцеві органи влади України / *В. Кравченко. – К., 1995. – 89 с.* 9. *Луніна І. О.* Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: моногр. / *І. О. Луніна. – К.: Наук. думка, 2006. – 432 с.* 10. Рекомендації круглого столу «Місцеві бюджети: реалії і перспективи» За ініціативою Комітету Верховної Ради України з питань бюджету 17 березня 2011 року.

Галина Фесенко

Формування гендерної компетентності української еліти

У статті розглянуто особливості прояву гендерної культури політичної еліти трьох кіл: урядово-політичного, регіонального та громадського. У підсумку гендерний аналіз сучасної політичної культури дозволив окреслити шляхи формування гендерної культури української політичної еліти.

The article deals with peculiarities of gender culture of political elite three laps: the government, political, regional and social. Given special attention the subject-to-subject correlation in the functioning of the Ukrainian political elite. As a result, a gender analysis of contemporary political culture allowed to outline ways of creating a culture of gender Ukrainian political elite.

У XXI столітті політична еліта має відповідати на виклики глобалізації. Одним з пріоритетів глобального розвитку є гендерна рівність. Й Україна, взявши зобов'язання щодо досягнення цілей Третього тисячоліття, визначилася з пріоритетами у гендерній політиці до 2015 року [22, с. 55] щодо по-перше, зменшення розриву у доходах жінок та чоловіків, а по-друге, збільшення представництва жінок на різних рівнях влади до 30 %. Це, у свою чергу, зобов'язує політичну еліту України ініціювати та реалізовувати відповідні стратегії. Втім, очевидним є те, що темпи реалізації гендерної політики занадто повільні, для того, щоб бути втіленими до 2015 року. Гендерні цінності, хоча й розглядається як один з організуючих принципів системи суспільно-політичних відносин, ще не посідають належного місця у свідомості української політичної еліти. Саме тому питання формування гендерної культури української політичної еліти набуває особливої актуальності.

Приділяється особлива увага суб'єкт-суб'єктивним кореляціям у функціонуванні української політичної еліти на сучасному етапі. Аналізується рівень політичної зрілості української еліти з точки зору її готовності збільшити представництво жінок у владі. Відомо, що в країнах з високим рівнем жіночого представництва у структурах влади (Фінляндія – 39,0 %, Норвегія – 35,8 %, Швеція – 33,5 %, Данія – 33,0 %) краще, ніж деінде, вирішуються проблеми екології, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту і т. ін. При цьому, від жінок-політиків очікують не тільки ефективнішого захисту соціальних інтересів населення, конструктивного й активного вирішення специфічно жіночих проблем, а й продуктивнішого стилю роботи, кращих методів розв'язання проблем суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що на сучасному етапі гендерних досліджень робляться спроби ідентифікувати гендерні проблеми, у тому числі через врахування соціальної структури та культурних особливостей окремої держави [3, с. 6]. Також аналізуються особливості політичної еліти України через осмислення динаміки участі жінок у політичному житті [19], жінка розглядається не як

пасивний конструкт, а як активний елемент соціального розвитку та комунікації. Вітчизняні дослідники, пильно вдивляючись у феномен політичної еліти [12], включають в аналіз її гендерні виміри (Л. Гонюкова [1], О. Кулачек [8], І. Грабовська [2], І. Омелян [11], М. Скорик [15], О. Овчарова [10] та ін.). Робляться спроби конструктивного зламу існуючої парадигми щодо місця жінки в українському суспільстві [4; 7]. Разом з тим, недостатньо з'ясованими залишаються концептуальні питання формування гендерної культури політичної еліти. Видається доцільним продовжити дослідження, зокрема, гендерної компетентності [6] української політичної еліти.

У даному дослідженні аналіз особливостей гендерної культури політичної еліти України ґрунтується на функціональному підході розуміння «політична еліта» (як меншість суспільства, що грає ключову (позитивну чи негативну) роль у виробленні і реалізації стратегічних рішень у процесі функціонування і розвитку суспільства [18]). Політична еліта – це те коло громадян певної політичної системи, які беруть безпосередню участь у прийнятті рішень. На державному рівні послідовну програму, спрямовану на покращення становища жінки в українському суспільстві, покликана здійснювати політично-урядова еліта, на місцевому – коло регіонально-локальних керівників (політичне керівництво регіонів, місцева політична верхівка, керівники суспільно-політичних організацій, діячі, які формують публічну думку). Також до кола політичної еліти належать активісти політичних партій, суспільно-політичних рухів, об'єднань. Усім колам політичної еліти має бути властива висока гендерна культура.

У комплексній оцінці гендерного розвитку України (64 місце серед 136 країн) [23, р. 365] привертає увагу діапазон досягнень: 27 позиція за рівнем гендерного розриву у здобутті освіти, 30 – за показником участі в економічній діяльності, 75 – за рівнем здоров'я, 119 – у політичній сфері. За політичним індикатором Україна посідає дуже низьку позицію (передостання серед країн ОБСЄ) [9, с. 12]. Оцінка гендерного розвитку країни у політичній сфері складається з

таких показників: відсоток жінок в парламенті, кількість жінок-міністерок, кількість років головування жінки у парламенті, уряді (або жінки-президента). Представництво жінок у політиці відображає рівень політичної зрілості еліти. Відомо, що в країнах з високим рівнем жіночого представництва у структурах влади (Фінляндія – 39,0 %, Норвегія – 35,8 %, Швеція – 33,5 %, Данія – 33,0 %) краще, ніж деінде, вирішуються проблеми екології, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту і т. ін. При цьому, від жінок-політиків очікують не тільки ефективнішого захисту соціальних інтересів населення, конструктивного й активного вирішення специфічно жіночих проблем, а й продуктивнішого стилю роботи, кращих методів розв'язання проблем суспільства. На жаль, Україна поки що не демонструє очевидного прогресу щодо рівня залучення жінок у політичну діяльність. Навіть в Об'єднаних Арабських Еміратах, де жінки отримали виборче право у 2006 році (в Україні – 1919), жінок при владі більше, ніж в Україні (рейтинг ОАЕ за політичним показником – 81) [23, р. 367].

Гендерна асиметрія урядово-політичного кола еліти України є наочним відображенням пануючих стереотипів стосовно пріоритету чоловіків над жінками, які багато віків домінують у масовій свідомості українців [20]. «Ступінь залучення жінок до політичної активності та доступу до прийняття рішень» може розглядатись як ключовий показник гендерної культури політичної еліти. Рівень гендерної культури має визначатись з точки зору того, який відсоток жінок займає посади, обіймаючи які, можна ухвалювати рішення або впливати на їхнє ухвалення нарівні з чоловіками» [17, с. 4]. Поки що українській еліті бракує політичної волі у вирішенні проблем гендерної асиметрії, держава почасти просто закриває очі на проблеми бідності серед жінок, незабезпеченості самотніх матерів, насильства у родинях тощо.

Отже, сучасні трансформації політичної культури української еліти мають включати завдання щодо підвищення її гендерної компетентності. Вирішення питань забезпечення рівності жінок та чоловіків у суспільно-політичній діяльності вимагає прийняття відповідних державних рішень (зокрема, запровадження квот однієї статі на рівні, не менше за 30 %). Усунення гендерної асиметрії вимагає також змістити акцент з відстоювання прав жінок на забезпечення гендерної збалансованості та паритету в суспільстві, усунення причини та умов, які обмежують фактичну можливість жінок брати участь в управлінні державою.

Не дивлячись на те, що Верховна Рада має бути репрезентативним органом, серед депутатів лише 9,8 % жінок. Для того, щоб відстоювати права жінок, жінки-парламентарі об'єдналися в міжфракційне об'єднання «Рівні можливості» [21]. Втім жінки у більшій мірі представлені на нижчих щаблях управлінської ланки: у сільських радах України жінок 51 %, у селищних – 46 %, депутаток міських рад – 28 %. Чим вищим є рівень влади – тим менше до неї допускають жінок. Таке явище називають вертикальною гендерною сегрегацією української політики.

Отже, в Україні існує суспільно-політична потреба у підвищенні гендерної культури, яка дозволяла б політичній еліті не бути суб'єктом ситуацій гендерної нерівності. У цілому високий рівень гендерної компетентності виявляється у здатності чоловіків і жінок зауважувати ситуації гендерної нерівності у суспільно-політичному, економічному, культурному житті громади, а також протистояти сексистським, дискримінаційним діям і

впливам; самим не створювати ситуації гендерної нерівності [6]. Втім в Україні з боку представників політичної еліти проявляється дискримінація щодо жінок й на вербальному рівні, коли з їх вуст лунають закиди у непрофесійності жінок. Так, на думку Прем'єр-міністра М. Азарова, «реформи – це не жіноча справа», Міністра освіти і науки України Д. Табачника «у магістратурі та аспірантурі найкраще навчаються непривабливі дівчата». Образливі вислови з боку політиків – не рідкість для вітчизняних громадян. І це лише верхівка айсбергу цього проблемного аспекту соціального життя – дискримінації жінок в Україні [7]. Гендерно освіченій політичній еліті не мають бути притаманні гендерні стереотипи, вона вільна від гендерних упереджень, в її поведінці відсутні сексистські, дискримінаційні практики. Демократичне суспільство не може прийняти ситуацію, коли половина населення частково або повністю відмежована від ухвалення політичних рішень, важливих для всього суспільства. Однак, аналіз особливостей гендерного паритету в системі державного управління дозволяє твердити про відсутність в Україні чіткої стратегії залучення жінок на управлінські посади у пірамідальній структурі органів влади. Результати соціологічного опитування державних службовців та пересічних громадян показали домінування низького рівня сприйняття гендерного паритету. Таким чином, набуття політичною елітою гендерної компетентності має передбачати й розвинути навички до ефективної поведінки в системі міжстатевої (як суб'єкт-суб'єктної) взаємодії.

Сутнісною характеристикою гендерно відповідальної поведінки є готовність до вирішення різних гендерних дискримінаційних ситуацій (економічних, політичних, культурних). Це підтверджує і європейський досвід: при Кабінеті міністрів ЄС діє Міністерство рівних можливостей, у кожному з міністерств є відповідальна за гендерний аспект особа, у 2007 році був прийнятий закон про гендерний мейнстримінг, відповідно до якого уряд повинен враховувати цей аспект в усіх документах, стратегічному плануванні, методах управління й контролю, наприклад, у держзакупівлях чи прийомі на роботу. Робочий план гендерного відділу Єврокомісії, наприклад, визначає такі *пріоритети гендерної стратегії*: економічна незалежність (рівна участь жінок і чоловіків на ринку праці), послуги для догляду за дитиною, оплата праці, рівність у прийнятті рішень, захист від гендерного насильства, гендерна рівність у зовнішніх діях. Саме тому й політична еліта України має засвоїти технології гендерного мейнстримінгу. А це, у свою чергу, вимагає належного рівня знань з гендерної політики, умінні бачити різні життєві ситуації крізь «гендерні окуляри».

Гендерна парадигма має стати підґрунтям для формування належного рівня компетентності місцевої еліти. Так, соціально-економічний, політичний, культурний простір українського міста має стати простором для реалізації можливих потенціалів, як жінок, так і чоловіків. Сьогодні українські міста обирають амбітні стратегічні цілі – «створення системних умов для відтворення і залучення якісного людського капіталу як основного чинника розвитку міста» [16]. Успішна гендерна політика має охоплювати й процеси проектування життєвого простору міста [2]. Теоретико-методологічний контекст формування гендерної компетентності регіональної еліти передбачає формування так званої гендерної чутливості до потреб місцевої громади.

У такому контексті актуальною стратегією для міст стає *safe city* («безпечне місто»). Відсутність безпеки і комфорту перешкоджають жінкам у повній мірі користуватися

простором міста. Коли жінки і дівчата відчувають, що середовище їм загрожує, вони обмежені в його використанні. Створення міста, безпечного для жінок, може розширити їх можливості – соціальні, економічні, культурні. Міста мають бути безпечними і комфортними для усіх, а їх простори пропонувати їм широкі можливості в сфері праці, освіти, відпочинку.

У вітчизняній муніципальній практиці спостерігаються окремі ініціативи щодо виявлення гендерних розривів у користуванні міськими просторами. Тож існує потреба у спеціальних розробках «гендерні компоненти» для ефективного управління міськими територіями з метою створення умов для якісного життя, самореалізації усіх мешканців. Вирішення поставленого завдання вимагає:

- підготовки рекомендацій щодо покращення якості муніципальних послуг через максимально повне урахування гендерних індикаторів;

- впровадження методик гендерного аудиту міського простору в діяльність органів місцевого самоврядування для формування гендерно-справедливого життя у місті;

- підвищення рівня залученості громадян до процесу формування змісту послуг, які надаються місцевим самоврядуванням.

Оскільки моніторинг якості життя у місті неможливий без урахування потреб мешканців за окремими статевими групами, слід враховувати те, що жінки та чоловіки різного віку, різних соціальних категорій можуть мати свою відповідь на питання «Чого не вистачає в моєму місті/районі для комфортного проживання?». Наприклад: рівень зручності, доступності та якості міських територій для мешканців району/мікрорайонами проживання і у різний час доби; рівень благоустрою прибудинкових територій (наявність тротуарів, дитячих та спортивних майданчиків, парко-місць, пандусів; санітарний стан та озеленення території, наявність бездомних собак тощо); якість житла (новобудова чи «хрущовка», житловий масив чи «промзона», і т. ін.) за районами/ мікрорайонами міста; наявність та рівень освітлення.

Гендерні стратегії українських міст, на нашу думку, мають враховувати досвід європейської міської політики, де комплексний аудит міста здійснюється за 250 показниками (у т. ч. тими, що акцентують увагу на досягненні інклюзивності, сприянні участі жінок у прийнятті рішень на усіх рівнях) [24].

Відповідно до європейської практики втілення гендер-мейнстрімінгових технологій, в структурах муніципалітетів має функціонувати окремий відділ, що скеровує роботу усіх напрямків життєдіяльності міста на досягнення певних гендерних показників. Саме тому фахівці різних відділів, плануючи свою роботу, мають обов'язково вказувати, яким чином вплинуть заплановані заходи на становище жінок та чоловіків у місті. Гендерні індикатори знаходяться у фокусі уваги фахівців різних галузей знань, й змінюють акценти у територіальній організації міського простору у цілому з гендерно нейтральних на гендерно чутливі. Втім у стратегіях розвитку українських міст досі відсутні відповідні «гендерні ініціативи» щодо гармонізації міського простору. Така ситуація обумовлена, у тому числі, й недостатньою інформованістю фахівців міського господарства про існуючі сучасні методики вирішення гендерних проблем.

Формування гендерної культури політичної еліти України має торкатися світоглядних трансформацій, як у суб'єктно-об'єктній, так суб'єктно-суб'єктній площині. Глибинних зрушень потребує усталена система цінностей, норм і

правил, культурних потреб і засобів їх задоволення. Нова політична еліта має формуватися на принципах гендерного партнерства.

Гендерні підходи до розвитку української політичної еліти передбачають також активну участь жінок у громадському житті [7]. Останніми роками в Україні спостерігається ріст жіночих неурядових громадських організацій, але попри це навіть медійний ефект від їхньої діяльності лишається непомітним, хоча організаційна структура для діяльності жіночого руху наявна. Частина жіночих організацій загалом займається питаннями соціальної сфери, починаючи від екологічних ініціатив («Мама-86», «Екофем», «Мама і дитя»), і закінчуючи правозахисними організаціями («Ла Страда Україна»). Такі організації концентруються на певній точковій проблемі: чи-то торгівля людьми, домашнє насильство, чи-то підвищення компетентності жінок у сфері дрібного бізнесу та робота з самотніми матерями. Соціально-орієнтовані організації, хоч і ставлять за мету системні зміни у суспільстві, але обирають тактику поступових змін, проводячи тренінги, школи, благодійні акції та працюючи з окремими виявами проблемних сфер у суспільстві. Жіночі організації працюють у певних секторах діяльності (екологія, права людини, протидія домашньому насиллю тощо). Пріоритетним завданням розвитку жіночого руху має стати посилення солідарності, розробка спільної програми дій.

Українській еліті потрібно активніше рухатися у напрямку від гендерної некомпетентності до компетентності, тобто набуття та освоєння гендерних знань, умінь і способів гендерно коректної та гендерно відповідальної поведінки. Гендерна компетентність політичної еліти передбачає не лише знання у галузі гендерних досліджень, а й розвинуті навички рефлексії цих знань, екстраполювання їх на управлінський процес, вміння здійснювати стратегію. Підвищення гендерної компетентності дозволить здійснити якісний перехід політичної системи у новий стан – гендерного паритету. Конструктивне поєднання гендерних ролей в політичній діяльності суттєво збагачує суспільство, стимулює його творчу енергію, оптимізує процес прийняття рішень.

Гендерна культура політичної еліти має виявлятися через:

- по-перше, належний рівень обізнаності про існуючі ситуації гендерної нерівності, чинники і умови, що їх викликають; володіння базовими знаннями гендерної теорії, розвинутими вміннями помічати й адекватно оцінювати ситуації гендерної нерівності в різних сферах життєдіяльності;

- по-друге, здатність не проявляти у своїй поведінці гендерно дискримінаційних практик; спроможність конструктивно вирішувати гендерні проблеми і конфлікти, якщо вони виникають.

1. Гонюкова Л. Освітня складова впровадження гендерної рівності / Л. Гонюкова // Гендерна політика міст: історія та сучасність. Вип. 4 / Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Харків, 23–25 жовтня 2013 року): Наук. зб. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – С. 35–41. 2. Грабовська І. Джерельні підвалини дослідження паритетної (гендерної) демократії: український і світовий контекст / І. Грабовська // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Українознавство. – 2007. – № 11. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/ukrainoznavstvo/articles/Sources_grounds_of_the_investigation_Paritet_democracy_Gender_democracy_Ukrainian_add_World_context_12970.pdf. 3. Даудова Г. В. Формування та реалізація державної гендерної політики в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук. держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми дер-

- жавного управління» / Г. В. Даудова. – Харків, 2008. – 21 с. **4.** Жінки в добу змін, 1989–2009: Польща, Чеська Республіка, Словаччина, Східна Німеччина та Україна. – К., 2012. – 124 с. **5.** Жінки в політиці: міжнародний досвід для України / За заг. ред.: Я. Свєрдлюк та С. Оксамитної. – [Електронний ресурс] // За матеріалами міжнародного наукового семінару «Жінки в політиці: міжнародний досвід для України», Київ – НаУКМА – 7 жовтня 2005 року. – К.: Атіка, 2006. – 272 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dfc.ukma.kiev.ua/books/women_politics_ukr_text.pdf. **6.** Клецина И. С. Развитие гендерной компетентности государственных и муниципальных служащих в процессе гендерного образования / И. С. Клецина // Женщина в российском обществе. Российский научный журнал. – 2007. – № 3 (44). – С. 60–65. **7.** Коркач Д. Жіноцтво протестує? Права жінок у вуличній політиці / Д. Коркач [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://liva.com.ua/women-protests.html>. **8.** Кулачек О. Роль жінки в державному управлінні: старі образи, нові обрії: [монографія] / О. Кулачек. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. – 304 с. **9.** Норрис П. Гендерное равенство на выборах должностях: шестиступенчатый план действий / П. Норрис, М. Крук. – К., 2011. – 88 с. **10.** Овчарова О. Г. Гендерная асимметрия политики: к вопросу об актуальности научного исследования проблемы / О. Г. Овчарова // Правовая политика и правовая жизнь. – 2008. – № 2. – С. 37–42. **11.** Омелян І. Гендер у політиці – історія боротьби за політичні права жінок / І. Омелян; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gender.at.ua/news/2010-03-04-294>. **12.** Рибалка С. В. Структура регіональної політичної еліти: тенденції розвитку на пострадянському просторі / С. В. Рибалка // Політологія. – 2012. – № 10 (90). – С. 99–112. **13.** Рябоконт Л. Українська політична еліта потребує «зміни» статі / Л. Рябоконт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/uk/article/cuspilstvo/ukrayinska-politichna-elita-potrebuie-zmini-stati>. **14.** Свіченська О. О. Жіноче політичне лідерство в Україні / О. О. Свіченська; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2011/Politologia/4_88419_doc.htm. **15.** Скорик М. Коментарі – Pro i Contra: жінки і «чоловіча» політика / М. Скорик; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ucipr.kiev.ua/>. **16.** Техническое задание на выполнение работы «Разработка стратегии развития города Харькова до 2030 года» (проект). 19.10.2011. — Харьков: Харьковский городской совет, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua/documents/43389.doc>. **17.** Участь жінок у політиці та процесі прийняття рішень в Україні. Стратегія впливу / Л. Кобилянська, О. Суслєва. – К.: Український жіночий фонд, 2011. – 48 с. **18.** Фесенко В. Вітчизняна політична еліта у контексті «проекту Україна» / В. Фесенко // І. – 2006. – № 45; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n45texts/fesenko.htm>. **19.** Фесенко В. Динамика политического участия женщин: самоорганизация, политическое движение, вхождение во власть (1989–1998) / В. Фесенко // Femina Postsovietica. Украинская женщина в переходный период: от социальных движений к политике // Гендерные реконструкции политических систем; Сб. – СПб.: Алтейя, 2004 – С. 834–874. **20.** Харченко Л. В. Політична культура регіональних політичних еліт: можливі підходи до вивчення (на прикладі Львівської області) / Л. В. Харченко // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 4(5). – С. 27–32. **21.** Черевко А. «Ми робимо політику зрозумілішою» / А. Черевко; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://wcu-network.org.ua/ua/possessing-equal-rights/article/%C2%ABMi_robimo_poltiku_zrozumlshoju%C2%BB. **22.** Ціль 3: Забезпечення гендерної рівності // Цілі розвитку Тисячоліття. – К.: Міністерство економіки України, 2010. – С. 53–62. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/cont/Cili.pdf>. **23.** The Global Gender Gap Report 2013. – Geneva: World Economic Forum, 2013. – 397 p.; [Electr. resurs]. – Access mode: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GenderGap_Report_2013.pdf. **24.** Urban Audit cities outside the EU [Electr. resurs]. – Access mode: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/region_cities/city_urban.